

Клочков Ілля Володимирович,

кандидат філософських наук,
доцент Національного університету харчових технологій

АНАЛІТИКА DA-SEIN ТА МЕЖИ ЛЮДСЬКОЇ СУБ'ЄКТИВНОСТІ У ТВОРЧОСТІ М. ГАЙДЕГГЕРА І Л. БІНСВАНГЕРА

Сучасність, з усіма альтернативними претензіями розумового оптимізму, не в змозі викреслити з орбіти власного існування проблему формування внутрішнього світу особистості. Неоднозначна постановка питання, засвідчує про складність світоглядної ситуації, безпосередньо пов'язаної з когнітивними умовами розвитку цивілізації. Поруч з яскравими гаслами різних ідеологій, вияскравлюють моделі діалогічного характеру, автентичне осмислення історико-філософської традиції. Феномен особистості, з урахуванням теоретичних концептів, специфічних рис людини як індивіда та особи, має ґрунтовну розробку у європейській науці.

XX століття з усіма спробами відмовтись від жорсткої локалізації класичного розуму, претензій вульгарного матеріалізму, прагнуло подолати межі відчуження людини. Переосмислення просвітницького пафосу, відмова від моністичного погляду на світ, прагнення полідискурсивності, десакралізація метафізичних конструкцій, що вичерпали себе у класичній філософії, сприяли відкриттю у світі людини інстинктів, а не тільки духовності. Стеоретипізовані дескрипції, загибель богів, знецінення моралі, виявили обмеженість інтелектуального простору.

З огляду на докорінне перевтілення загальнолюдських цінностей, декаданс європейського гуманізму, вже важко було говорити про визначений (константний, у гносеологічному розумінні) образ людини. Після теоретичних узагальнень К. Маркса, Ф. Ніцше і З. Фрейда, з'явився інший смисловий простір для розвитку філософських проблем. Нарешті, сама половинчастість політичних ідеологій і утопічних амбіцій інтелектуалів, культивування

ерзаців абсолютного духу, позбавленого геть усіх емоційних забарвлень, далась взнаки у період світових війн першої половини ХХ ст.; під час повстання мас з гіпертрофованим відчуттям щастя для усіх разом, нехтування запитами кожного у суспільстві [Віан Б. Пена дней. Осень в Пекине. – СПб, 1998. – С. 56].

Специфічного значення проблема розвитку особистості отримує у творчості видатних філософів та науковців (М. Бердяєва, Л. Шестова, Ж.-П. Сартра, А. Камю, Г. Марселя, Г. Зонемана, Е. Мінковського, М. Хефнера, Е. Штрауса, Р. Мея, В. Франкла, Д. Карньєло та ін.). Неоднозначним, з точки зору теоретичного обґрунтування проблеми є поняття «ось-тут-буття» (Da-sein) у дослідженнях М. Гайдеггера і Л. Бінсвангера.

Звертаючись до різних комплементарних версій світової філософії, вони досить ґрунтовно проаналізували екзистенціальні реалії людини, яка скеровує життєві проекти до нагальних потреб суспільства. Така світоглядно-теоретична інтеграція знання, спрямована не лише на визнання, а й до подолання тотальної кризи людини.

Аналітика Da-sein вказує на принциповий злам теоретичних штампів, конструює унікальний світ особи.

Для М. Гайдеггера, поняття «ось-тут-буття», стає смисловим ключем до визначення онтологічних реалій людського Я. Зауваження щодо онтологічного, як прояву сущого, визначення власного буття, набуває інших характеристик, є фундаментом й експозицією самого питання про сутність існуючого у часовості, як прояву трансцендентального горизонту людини. Ось-тут-буття (Я) просторове один-у-одному наявних речей, має сенс відношення як перебування, є формою екзистенціального втілення буття присутності у межах історичного простору [Хайдеггер М. Бытие и время. – М., 1997. – С. 140]. Поняття Da-sein втілює не лише реальність, але і можливість. Людина не стільки наявне буття або байдужий спостерігач речей і сенсів, скільки істота, здатна до проєкції власних можливостей; більш того,

подібна проєкція світу як власного буття кореспондує їй певну поміркованість.

По суті людина є екзистенцією, що виявляє себе у можливості самостворення. Властивість людини, на думку філософа, полягає у нездоланному прагненні до саморозкриття того, що відновлює максимально всебічно простір зв'язків з іншими людьми, надає осмислення речам, виваженості зусиллям, експлікує особистісні взаємини зі сфери зіткнення інтересів, потреб (умовний перехід до *mit-sein* та *inder-welt-sein*). Специфічного значення *Da-sein* отримує у розвідках Л. Бінсвангера, який визнає, що людина не тільки фізичний об'єкт, а специфічний горизонт присутності щодо реалізації власних потреб. Індивід є безумовно-унікальним світом. Звідси стає можливою символізація буття, предметів реальності. Ніколи він не говорить про «Я», а тільки про *Da-sein*. Власне сам термін належить до характеристики сущого, сутність якого є буттям-у-світі [Бінсвангер Л. Бытие-в-мире. Введение в экзистенциальную психотерапию. – СПб., 1999. – С. 70].

Сенси й хвилювання стають предметом психоаналізу, що стикається зі світом, вимогами, прагненнями чи інстинктивними нахилами особи. Це буття-у-світі, факт на якому завжди у дійсності виникає форма Я (*gestalt*), у межах якої відбувається розрізнення себе від світу, формування внутрішнього простору. Невипадковим стає перетин з трансцендентальним досвідом, у межах якого виникає сформульоване й диференційоване знання про світ як феномен власного Я (екзистенціальні апіорі пацієнта). *Da-sein* обмежує себе, стає іманентним свідомості, розкриває ставлення до часовості та просторовості (*mitwelt* та *eigenwelt*).

Відмовляючись від біологічного детермінізму щодо інтерпретації діяльності підсвідомого, Л. Бінсвангер визнає існування людини як єдність трьох часових модусів- минулого, теперішнього і майбутнього.

Якщо для М. Гайдеггера екзистенція це знаходження, перебування (*befindlichkeit*), конституційований аспект ось-тут-буття, факту перебування,

спроєктоване майбуття, то для Л. Бінсвангера це відчуття самого себе, втілення буттєвої залежності (angewiesenheit), трансцендентальний горизонт всього, що досліджує психіатрія під назвою тіла, організму, настрою, депресії, втрати розуму, нав'язливості, інстинктивності – безсвідомого.

Отже, Da-sein існує лише на підставі власного буття, по суті у світі сповненому сенсом, співвіднесеним, зорієнтованим (bewendtins); це контекст, у якому суще (vorhanden) з'являється як конкретно-феноменальне, залежить від сущого буття-у-світі (auf das sciende angewiesen) та конститує буття за допомогою сітки значень, внаслідок чого відтворюється пасивне, рецептивне відновлення онтичного світу особи (das sciende).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДАНІ

Автор: Ключков Ілля Володимирович, Ключков Ілля Володимирович, Klochkov Iliia Vladimirovich.

Назва документу: Аналітика Da-Sein та межі людської суб'єктивності у творчості М. Гайдеггера і Л. Бінсвангера; Аналітика Da-Sein и границы человеческой субъективности в творчестве М. Хайдеггера и Л. Бинсвангера; Da-Sein analysis and human personal qualities and limits in the M. Heidegger and L. Binswanger research.

Ключові слова: особистість, наука, знання; личность, наука, знание; person, science, knowledge.

Анотація (реферат): Стаття присвячена розгляду проблеми особистості в контексті творчості М. Гайдеггера и Л. Бінсвангера; Стаття посвящена рассмотрению проблемы личности в творчестве М. Хайдеггера и Л. Бинсвангера; Article dedicated to review a problem of person in the work's by M. Heidegger and L. Binswanger.

Дата публікації документа та джерело: “Дні науки філософського факультету – 2012”; Міжн. наук. конф. (2012; Київ) Міжнародна наукова конференція “Дні науки філософського факультету – 2012”; 18-19 квітня

2012: [Матеріали доповідей та виступів] / Редкол.: А. Є. Конверський [та ін.].
– К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2012. – Ч. 1. –
239с. – С. 146-148.

Факультет, кафедра: Факультет бродильних і цукрових виробництв,
кафедра філософії.